

D·N

18/4 1948

Vår utrikesdebatt Tre ministrar

För några veckor sedan vägrade regeringen att diskutera vår utrikespolitik. Man höll fast vid den linje som utrikesministern angivit den 4 februari; svenska folket var mot varje form av samverkan, och de styrande kunde blott följa folkets önskningsar, de borde alltså fungera som språkrör, inte som debattörer. Nu är det tvärtom. Den ene ministern efter den andre uppträder för att övertyga folket om vad man nyss sade att folket var övertygat om. Det är glädjande ur två synpunkter. Dels blir härigenom en verklig debatt möjlig. Dels är regeringens iver ett tecken på att folket tänker, och tänker självständigt; de många deklarationerna och motiveringarna vore överflödiga om inte tvivel börjat framträda om isoleringspolitikens lämplighet.

Den senaste veckan har tre av statsråden sysselsatt sig med vår utrikespolitik: hrr Erlander, Möller och Undén. De har inte varit så utförliga som tidigare hrr Sköld och Wigforss, men de har anslutit sig till samma tankegång. Det finns skäl att än en gång granska argumenten.

Hr Erlander är kortfattad på gränsen till det rena utropet. "Frihet från allianser och engagemang som skulle göra vårt land till en bricka i det utrikespolitiska maktspillet", det är enligt tillgängliga referat hans bidrag till den utrikespolitiska upplysningen. Vad han menar är klart, men varför han menar det förblir lika oklart. "En bricka i det utrikespolitiska maktspillet", de orden är i och för sig knappast möjliga att analysera redan på grund av att de är utnötta till otjänlighet. Men låt oss anta att de avser att säga att en samverkan, innefattande löfte från västmakternas sida att inskrida till Sveriges hjälp vid angrepp öster ifrån, skulle begränsa Sveriges handlingsfrihet; någon annan rimlig tolkning synes ej möjlig. Är den tanken i så fall riktig? Ja, såtillvida som Sverige efter ett fördrag med västern väl skulle ha möjlighet att stå utanför ett krig som icke berörde vårt land,

men däremot inte skulle kunna ansluta sig till Ryssland. Men menar verkligen hr Erlander att en sådan anslutning ligger inom möjligheternas gräns? I så fall borde han ha sagt det. Eljest är satsen meningslös: ingen har hävdat att vi skulle söka en sådan samverkan med västern att vi bleve skyldiga att delta i en aktion igångsatt utan att vi själva — eller i varje fall Skandinavien — angreps.

Hr Möllers besynnerliga resonemang i den socialdemokratiska tidskriften Första maj gäller huvudsakligen kommunistfaran. Socialministern tar med berömvärd klarhet avstånd från kommunismen, men han påstår, underligt nog, att en minoritet av kommunister inte är farlig. Från denna sats gör han ett undantag, och därmed tar han språnget över till utrikespolitiken. "Det är klart att vad jag sagt gäller icke för den händelse vi skulle dras in i ett krig, t. ex. med Ryssland", skriver han. "Men vi är väl överens om att icke låta driva oss till krig." Det är egentligen tillräckligt att påpeka de skilda ord som användes i de båda satserna. Först talar hr Möller om att "dras in i ett krig", och sedan säger han att vi "icke låta driva oss till krig". Tror då icke hr Möller att en rysk aktion mot Sverige är tänkbar och att i så fall våra kommunister skulle tjänstgöra som en ytterst farlig femte kolonn? Eller menar han med satsen att vi icke skall låta oss "drivas" till krig att vi inte skall försvara oss mot Ryssland? Säkert menar hr Möller inte det sistnämnda; han är offer för ordets makt över tanken och kommer därför att uttrycka sig som om ett krig med Ryssland vore möjligt blott genom ett svenskt anfall på Ryssland — alltså en rent absurd förutsättning.

Hr Undéns tal i Karlstad har redan nått berömmelse. Utrikesministern myntade — efter förklaringen att vi står lika främmande till USA som till Ryssland och att vår politik ej röner inflytande av Rysslands hållning mot Finland — en tredje klassisk fras. Han kommenterade nämligen den finsk-ryska paktens med orden: "Därom må blott sägas att en beskyddare är en beskyddare." Det var kort, klart och koncist.

"Spörj, forskare, så långt du gitter, vad residens, som själen har. Det bästa svar blir Dumboms svar: Min vän, han sitter där han sitter!"

Hr Undén stannade emellertid inte vid sådana den höga diplomatins finesser. Han vände sig mot anhängarna av en samverkan med

orden att de ville betyga "vår vilighet att medverka i ett kommande religionskrig, en krigisk uppgörelse mellan ideologier". Den satsen bör skärskådas från två synpunkter. För det första: Sveriges utrikesminister anser sig alltså fortfarande böra visa sin upphöjdhed över motsättningarna i världen genom att beteckna dem som resultat av skilda religioner eller ideologier. Religioner och ideologier, därmed vill han uttrycka hur litet saken angår oss. Diktatur eller demokrati — en fråga om ideologier. Ett slavvälde inom och utom det egna landet, våldet och terrorn satta i system, eller tolerans, humanitet och fri sammanlevnad — en fråga om ideologier. Men samme man erkänner att vi i Sverige bör bekämpa kommunismen; är det inte enligt hans egen terminologi här blott en fråga om ideologier? Vilken inkonsekvens, och vilken självfallenhet i inkonsekvensen!

För det andra: hr Undén förvanskar sina motståndares tankegång. Ingen hävdar att vi skall gå till krig endast därför att Västerlandets sak är vår. Anhängarna av samverkan förklarar tvärtom att Sveriges egen säkerhet kräver en sådan samverkan. Det är för att skydda vår fred, och samtidigt bidra till freden i världen, som vi bör försäkra oss om hjälp utifrån och förbereda mottagandet av sådan hjälp. Hr Undén låtsas som om något slags längtan till krig dreve oss, och därför söker han genom ett framhävande av krigets ohygglighet komma sina kritiker till livs. Men det är vilja till fred som driver oss. Med alldeles samma bevisföring skulle hr Undén kunna göra gällande att anhängarna av ett starkt försvar vill krig. Vi vill ha samverkan liksom ett starkt försvar för att undvika krig. Det är ovärdigt att den svenske utrikesministern efter den debatt som ägt rum skall söka gå förbi realproblemet genom att stämpla personer av en annan mening som krigshetsare. Det innebär antingen att han inte förstår diskussionen eller att han medvetet vränger den.